

KSIĄŻKI EKONOMICZNO-ROLNICZE

ANDREAE B.: **Betriebsformen in Landwirtschaft** (Formy organizacji gospodarstw w rolnictwie). Stuttgart 1964 E. Ulmer, s. 426 + mapy.

Stosownie do zapowiedzi zamieszczonej na karcie tytułowej, praca zawiera systematykę i metodykę nauki organizacji przedsiębiorstw rolnych, ujętą historycznie od czasu powstania i przemian różnych systemów w zakresie użytkowania gleby i kierunków hodowli w Europie oraz w krajach zamorskich. Autor, dyr. Instytutu Organizacji Gospodarstw na Wydz. Rolnictwa Berlińskiego Uniwersytetu Technicznego (strefa zachodnia), wprowadza najpierw w ogólne pojęcia teoretyczne i metodologiczne oraz w podstawowe grupy produkcyjne w rolnictwie, ich lokalizację w Europie i metodę grupowania statystycznego poszczególnych form, po czym charakteryzuje szczegółowo systemy zmianowań w rolnictwie, użytkowania gleb i hodowli bydła. Następnie omawia porównawczo systemy organizacji gospodarstw w Europie i poza nią, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji gospodarstw małych i procesów przystosowawczych organizacji gospodarstw rolnych w dobie rozwoju techniki. Publikacja operuje pełną aparaturą naukową (mapy, wykresy, dane liczbowe, wykorzystana literatura, wskaźniki przeliczeniowe, indeks). Do książki dołączono ponadto barwne mapy stosowanych systemów zmianowań, użytkowania gleb, kierunków hodowli w ogóle oraz bydła rogatego, a także organizacji gospodarstw.

BEIJER G.: **Rural migrants in urban setting** (Osiedlanie się w mieście ludności emigrującej ze wsi). The Hague 1963 M. Nijhoff, s. XIV, 327.

Wydana pod auspicjami holenderskiego Ministerstwa Pracy oraz Europejskiego Tow. Socjologii Rolnej — analiza przeszło 1300 pozycji bibliograficznych (które się ukazały w 12 krajach europejskich w latach 1945—1961), dotyczących problemu i konsekwencji przenoszenia się ludności wiejskiej do miast i zajęć pozarolniczych. Problem ten przed jego opracowaniem i opublikowaniem był dyskutowany w FAO (Grupa Robocza Socjologii Rolnej) w 1960 r. w Oslo, następnie omówiony w raporcie ogólnym Organizacji Europejskiej Współpracy Ekonomicznej w Paryżu w 1961 r. oraz na zebraniu Grupy Roboczej Socjologii Rolnej Europejskiej Komisji Rolnej w St. Wolfgang w 1962 r. Po wprowadzeniu we wstępie i w części I w ogólne zagadnienia charakteryzujące emigrację ze wsi i z rolnictwa (co wydaje się być bardzo trafnym rozróżnieniem), w cz. II autor omawia specyfikę tej problematyki w tzw. krajach alpejskich (Austrii i Szwajcarii), w cz. III — w krajach skandynawskich (Dania, Norwegia, Szwecja, i Finlandia), w cz. IV — w krajach Beneluxu (Belgia, Holandia i Luksemburg) oraz w cz. V, VI i VII odpowiednio we Francji, NRF i Włoszech; cz. VIII zawiera wnioski i zalecenia.

CHMIELEWSKIJ CH. CH. **Mietodika analiza ispolzowanija osnovnyh fondow w kolchozach** (Metodyka analizy wykorzystania środków trwałych w kolchozach). Moskwa 1964 Izd. „Ekonomika”, s. 134.

Autor podaje charakterystykę, strukturę i źródła powstawania podstawowych środków produkcji w kolchozach, kierując przede wszystkim uwagę na analizę ekonomicznej efektywności ich wykorzystania. Praca zawiera kilka nowatorskich elementów, a m. in. ukazuje wyniki dokonanej w kolchozach preceny środków trwałych, daje praktyczne wskazówki doskonalenia metodyki planowania, obliczania i analizy wykorzystania środków przez stosowanie metod analizy matematyczno-statystycznej. Publikacja przeznaczona w zasadzie dla pracowników aparatu planowania i zarządzania w rolnictwie, może być jednak przydatna także dla pracowników naukowych i dydaktycznych, zajmujących się zagadnieniami reprodukcji w rolnictwie.

Current review of agricultural conditions in Canada. Situation and outlook. (Przegląd aktualnej sytuacji i perspektyw rolnictwa kanadyjskiego). Ottawa 1963/64 Canada Depart. of Agriculture, s. 153 (vol. 24/25).

Materiał zawarty w wydawnictwie sporządzony został przez Ministerstwa: Rolnictwa, Finansów, Przemysłu i Handlu, Pracy oraz Bank Kanadyjski na 24 doroczną konferencję, odbytą w Ottawie w grudniu 1963 r. W części I stanowiącej jak gdyby wstęp lub konspekt całego opracowania, znajduje się syntetyczny przegląd najważniejszych zagadnień ekonomicznych (m. in. kształtowania się dochodu w rolnictwie w związku z „rekordowo korzystną” sytuacją w zakresie eksportu pszenicy). Część szczegółowa zawiera w rozwiniętej postaci materiał sprawozdawczy i perspektywiczny w odniesieniu do: ogólnej sytuacji ekonomicznej w świecie i w kraju oraz w zakresie zbóż i pasz, nasion oleistych, tytoniu, buraków cukrowych oraz innych upraw specjalnych, warzyw i owoców, miodu, przetworów soku klonowego, nasion, inwentarza żywego, mięsa, wełny, jaj i drobiu, daje również przegląd niektórych ważniejszych federalnych rolniczych aktów normatywnych.

Effektywność kapitałnych włożeń w sielskoje choziajstwo (Efektywność nakładów na rolnictwo). Moskwa 1963 Izd. Sielskochoz. Litier. Żurn. i Plak., s. 296.

Od pewnego czasu zarówno w ZSRR jak i u nas uznano nareszcie truizm — co ważniejsze wyciągnięto stąd praktyczne wnioski, że uzyskanie wysokiej produkcji rolnej uzależnione jest od uprzedniego wysokiego zainwestowania w rolnictwo. W latach obecnej siedmiolatki nakłady inwestycyjne w rolnictwie Związku Radzieckiego wyniosą 50 miliardów rubli, w latach zaś 1960—1980 osiągną one kwotę 200 miliardów rubli.

Praca jest poświęcona właśnie analizie zagadnień związanych z planowaniem, racjonalnym wykorzystaniem i podniesieniem efektywności nakładów inwestycyjnych na rolnictwo; ich strukturą i podziałem na kołchozy i sowchozy; źródłami, reprodukcją i metodami oceny efektywności ekonomicznej środków finansowych. Rzecz wykonana we Wszechzwiązkowym Naukowo-Badawczym Instytucie Ekonomiki Rolnej jest przewidziana dla kierowników, ekonomistów i kadry inżynierskiej w kołchozach i sowchozach oraz w organach planistycznych i projektowych. Praktyczna użyteczność publikacji polega m. in. i na tym, że zawiera ona bardzo wiele wzorów, normatywów i obliczeń.

Estimation of areas in agricultural statistics (Taksacja powierzchni w statystyce rolnej). Rome (1963) FAO.

Zbiór materiałów roboczych różnych autorów omawiających wybrane zagadnienia z tej dziedziny statystyki rolniczej. Pierwsza praca wprowadza w podstawowe koncepcje i definicje (zegrabowane metodą kolejnych przybliżeń od bardziej ogólnych do coraz szczegółowszych), następne dotyczą takich np. zagadnień jak stosowane w różnych krajach metody pomiarów i obliczania powierzchni rolnej, kontrola ścisłości uzyskiwanej statystyki powierzchni, problematyka statystyczna mieszanej produkcji oraz statystyka powierzchni w warunkach różnorodnej produkcji itd.

GAŁAJ D.: Chłopi-robotnicy wsi płockiej Warszawa 1964 PWRiL, s. 160.

Problem chłopów-robotników jest już reprezentowany w naszym piśmiennictwie przez kilkanaście pozycji, w tym — jeśli idzie o poważniejsze — przede wszystkim prace Zakładu Polityki Agrarnej i Polityki Wsi Instytutu Ekonomiki Rolnej, krakowskiego ośrodka naukowego oraz sporo pozycji publicystycznych. Wszystkie one dotyczyły raczej ogólnych zagadnień społeczno-ekonomicznych wsi i rolnictwa, traktowanych w skali ogólnokrajowej. Obecnie omawiana praca różni się od poprzednich głównie tym, że dotyczy przemian zachodzących w rejonie budowy Mazowieckich Zakładów Rafineryjnych i Petrochemicznych w Płocku oraz Zakładów Azotowych w Puławach (mimo iż nie dano temu wyrazu w tytule publikacji). Same badania zostały przeprowadzone przez zespół Ośrodka Badań Opinii Publicznej przy Polskim Radio na podstawie koncepcji i projektu ankiety opracowanej przez autora. W publikacji, po wprowadzeniu do zagadnienia, scharakteryzowano cel i metodę badań, znaczenie problemu chłopów-robotników w badaniach rejonów uprzemysławianych oraz poglądy ludności wiejskiej na to zjawisko i wynikające stąd wnioski oraz propozycje. Do publikacji dołączono wzór ankiety, którą się posługiwano.

Geografija sielskowo choziajstwa kapitalistycznych stran (Geografia rolnictwa krajów kapitalistycznych — Stanów Zjednoczonych, Włoch, Kanady i Finlandii). Moskwa 1963 Izd. Akad. Nauk SSSR, s. 160.

Opracowany w Instytucie Geografii Akademii Nauk ZSRR zbiór przyczynków 4 autorów: A. W. Antipowa — Typologia i jakościowa ocena ziem rolniczych USA (charakteryzuje zasady i specyficzną amerykańską metodologię oceny ziemi), G. D. Kułagina i L. I. Jefremowa — Geografia Rolnictwa Włoch (główny nacisk położono na zagadnienie różnic rejonowych w poziomie rolnictwa i społecznej strukturze wsi), L. N. Kaprowa — Rolnictwo dalekiego zachodu Kanady (zagospodarowanie nowych ziem na zachodzie kraju) oraz E. D. Zibickiej — Geografia rolnictwa Finlandii (w sprawie zmian w strukturze rolnictwa oraz zasobów ziem słabo jeszcze użytkowanych rolniczo).

HALL I. F., MORTENSON W. P.: **The farm management handbook** (Podręcznik farmera). Dauville, Illinois 1963 The Interstate Printers and Publishers, s. 437.

Czwarte, poprawione i uzupełnione o 2 nowe rozdziały, wydanie wyczerpującego poradnika rolniczego — rzecz jasna nastawione na warunki i mentalność amerykańskiego farmera, niemniej jednak farmera posiadającego odpowiednie przygotowanie fachowe. Publikacja przeznaczona przez autorów dla „tysięcy dzisiejszych farmerów, którzy podejmują wysiłki dostosowania swej działalności do zmieniających się warunków ekonomicznych”. Zmieniły się zaś one w sposób zasadniczy od momentu pierwszego wydania publikacji (1948 r.), albowiem od 1950 r. nastąpił silny spadek cen produktów rolnych przy utrzymującej się tendencji wzrostu cen artykułów zakupywanych przez farmerów, wskutek czego ich sytuacja jest o wiele cięższa od tej — pomyślniej — jaka była w czasie i po II wojnie światowej. Okoliczności powyższe oraz układ amerykańskich stosunków społeczno-gospodarczych zmuszają farmerów do ścisłego przestrzegania rachunku ekonomicznego. Toteż publikacja poświęcona całokształtowi działalności farmera jest nastawiona na osiągnięcie pełnej efektywności ekonomicznej i każdego zamierzenia i przedsięwzięcia. Rzecz jest bogato ilustrowana w treści i załącznikach przy pomocy danych statystycznych, wzorów obliczeń, wykresów, map, zdjęć itd.

HERB M.: **Der westeuropäische Gemüsemarkt** (Zachodnio-europejski rynek warzyw). München 1963 BLV, s. 300.

Praca wykonana w Instytucie Organizacji Gospodarstw Ogrodniczych i Badań Rynku przy Wyższej Szkole Technicznej w Hannoverze — dotycząca produkcji i handlu zagranicznego świeżymi i konserwowanymi jarzynami — daje, wraz z poprzednio wydaną analogiczną publikacją o rynku owocowym zachodniej Europy, pełny obraz tej dziedziny gospodarki rolnej w następujących krajach: Holandii, Włoszech, NRF, Francji, Belgii, Luksemburgu, Wielkiej Brytanii, Szwajcarii, Austrii, Szwecji, Danii, Norwegii, Portugalii i Hiszpanii. Początkowe i końcowe rozdziały zawierają — odpowiednio — wprowadzenie i podsumowanie wymienionej problematyki. Wykaz literatury zawiera 99 pozycji. W treści i w aneksie podano bogaty materiał statystyczny i graficzny odnoszący się w większości do lat 1950—1960.

JACKSON B. G., BARNARD C. S., STURROCK F. G.: **The pattern of farming in the eastern counties** (Rodzaje gospodarstw we wschodnich hrabstwach). Cambridge 1963 Farm Econ. Branch, School of Agriculture Cambridge Univ., s. 60, Occasional Papers No 8.

Opracowany przez 3 autorów, a wydany przez Oddział Ekonomiki Gospodarstw Wydziału Rolnego przy Uniwersytecie w Cambridge, raport zawiera klasyfikację farm wschodniej Anglii i stosowaną metodę. Wyniki jej naniesiono na mapę, przy czym rozróznilo następujące typy gospodarstw: zbożowe, zbożowo-okopowe, okopowe-zbożowe, warzywno-ogrodnicze, ogrodnicze, mleczarskie, hodowlane, mleczarsko-hodowlane itp.

KAZAKIEWICZ I. S.: **Agrarnyj wopros w jużnoj Koreje** (Problem agrarny w południowej Korei). Moskwa 1964 Izd. „Nauka” s. 160, Akad. Nauk SSSR, Instytut Narodów Azji.

Praca wykonana w Instytucie Narodów Azji Akademii Nauk ZSRR traktuje o rolnictwie koreańskim w okresie: kolonialnym, w latach 1945—1951, następnie reformy rolnej zapoczątkowanej w 1950 r. a zakończonej w 1952 r., po czym

po reformie i w świetle polityki rolnej południowo-koreańskiego rządu, jak wiadomo budzącej zasadniczy sprzeciw postępowych warstw ludności koreańskiej.

KURNATOWSKA A.: Struktura środowiska przyrodniczego oraz kierunki produkcji roślinnej w województwie szczecińskim. Szczecin 1963 PWRiL, s. 60, Wyd. Nauk Przyrodniczo-Rolniczych t. XVIII, z. 1.

W pracy wydanej pod auspicjami Wydziału Nauk Przyrodniczo-Rolniczych Szczecińskiego Tow. Naukowego autorka ocenia, że istnieją dwa kierunki wg których może być rozpatrywana rejonizacja, a mianowicie ekonomiczno-rolniczy i przyrodniczo-rolniczy. Przychylając się do tego drugiego kierunku autorka rozpatruje rejonizację woj. szczecińskiego pod tym kątem widzenia na podstawie przeprowadzonych analiz porównawczych za lata 1933, 1935, 1938 oraz 1950, 1954, 1959. Na ich zasadzie wyodrębniono 5 regionów oraz podregiony i mikroregiony. Charakteryzując obecne rozmieszczenie produkcji roślinnej przedstawia jednocześnie projekt nowego — dostosowanego do wyników badań — rozmieszczenia tej produkcji, ustala także zgodną z warunkami przyrodniczymi strukturę zasiewów.

MAŁANICZ Z.: Wpływ wykształcenia użytkowników na wyniki ekonomiczne gospodarstw chłopskich. Warszawa 1964 Dział Wydawn. SGGW, s. 227 + załączniki.

Rozprawa habilitacyjna, wykonana w Katedrze Ekonomii Politycznej na Wydziale Ekonomiczno-Rolniczym SGGW, rozwija i uzasadnia konsekwentnie przez cały tok pracy tezę, iż jednym z podstawowych czynników decydujących o stanie i rozwoju produkcji rolnej jest poziom wykształcenia producentów rolnych, a w szczególności użytkowników gospodarstw chłopskich. Znajduje to wyraz w całokształcie i w poszczególnych dziedzinach ich działalności, a więc tak w osiągniętej produkcji globalnej jak roślinnej i zwierzęcej, nakładach oraz uzyskiwanych w ich wyniku efektach działalności gospodarstw, co z kolei znajduje wyraz w kształtowaniu się produkcji czystej i gotowej, dochodu rolniczego i akumulacji. Pracę oparto na wynikach ankiety przeprowadzonej przez studentów SGGW, materiałach rachunkowości Instytutu Ekonomiki Rolnej, danych GUS oraz odpowiedniej literaturze przedmiotu.

Materialnoje stimulirowanije razwitijsa kolchoznowo proizwodstwa (Materialne stymulowanie rozwoju produkcji kolchozowej). Moskwa 1963 Izd. Akad. Nauk SSSR, s. 328.

Praca wydana pod auspicjami Instytutu Ekonomiki Akademii Nauk ZSRR, a wykonana przez liczny kolektyw autorów, zatrudnionych w różnych Instytutach Akademii Nauk ZSRR oraz akademiach poszczególnych republik związkowych, zawiera materiał faktograficzny, statystyczny i teoretyczny, dotyczący zagadnień: rozszerzonej reprodukcji i stosowania bodźców osobistego zainteresowania w kolchozach, wydajności pracy i materialnego popierania rozwoju gospodarki rolnej, normowania prac i różnych form stymulacji działalności kolchozów, podziału dochodów kolchozowych oraz rozwoju poszczególnych gałęzi produkcji rolnej.

MILHAU J., MONTAGNE R.: Économie rurale (Ekonomika rolna). Paris 1964, Presses Univ. de France, s. 414.

Autorzy — obaj z Państwowej Wyższej Szkoły Rolniczej w Montpellier — potraktowali swe opracowanie jako systematyczny wykład ekonomiki rolnej (przeznaczony w pierwszym rzędzie dla studentów); szczególnie duży nacisk został przy tym położony na podkreślenie specyficznych różnic między sektorem rolniczym a przemysłowym. W poszczególnych rozdziałach autorzy poruszają problematykę: czynników produkcji rolnej (tj. czynniki naturalne, kapitał i praca), form prawnych przedsiębiorstwa rolnego, rynków rolnych (m. in. ich organizacja, handel międzynarodowy), rentowności przedsiębiorstwa rolnego, i dochodów rolników oraz charakteryzują organizacje zawodowe rolników (rozwój syndykatów rolniczych i spółdzielczości we Francji).

Niekotoryje problemy intensyfikacji sielskowo choziajstwa (Niektóre problemy intensyfikacji rolnictwa). Moskwa 1964 Izd. „Mysl”, s. 284.

Praca zbiorowa wykonana w Katedrze Ekonomii Politycznej Akademii Nauk Społecznych przy KC KPZR, zawiera materiały opracowane na konferencję naukową w maju 1963 r. oraz materiały przygotowane na grudniowe (1963 r.) plenum KC KPZR. Udział w konferencji wzięli — oprócz organizatorów — także m. in.

pracownicy naukowcy Wszeczwiązkowego Naukowo-Badawczego Instytutu Ekonomiki Rolnictwa, Instytutu Ekonomiki Akademii Nauk ZSRR, Naukowo-Badawczego Instytutu Gospianu oraz innych placówek naukowo-badawczych i wyższych uczelni, aktywni partyjni i przodujący praktycy rolnicy. Ogłoszone materiały dotyczą teorii i praktyki intensyfikacji produkcji rolnej, a w szczególności efektywnego wykorzystania dodatkowych nakładów, chemizacji gleby, stworzenia „ekonomicznej żyzności” gleby (nowonapotkany termin), racjonalnego wykorzystania ziem, koncentracji i specjalizacji produkcji oraz podniesienia na wyższy poziom wydajności pracy i metod zarządzania.

ORKISZ T.: Zastosowanie programowania liniowego dla uzyskania optymalnej organizacji gospodarstwa rolnego. Kraków 1963, Inst. Zootechniki s, 81. Wyd. własne nr 150.

Rozprawa doktorska wykonana w Instytucie Zootechniki i obroniona na Wydziale Zootechnicznym WSR w Krakowie. Jej przedmiotem jest budowa programu ekonometrycznego dla konkretnego, dużego gospodarstwa rolnego (sporządzonego na przykładzie Zakł. Doświadczalnego Inst. Zootechniki Rossocha), ze szczególnym uwzględnieniem produkcji zwierzęcej; rozwiązanie tego problemu metodą programowania liniowego oraz interpretacja rozwiązań wraz z analizą ich stabilności. Pierwszym zaś zadaniem — wg zamierzeń autora — jest zbudowanie ekonometrycznego programu gospodarstwa rolnego, któryby był zarówno poprawny pod względem zootechnicznym jak też rozwiązywał zagadnienie obrotu wewnętrznego gospodarstwa. Drugim z kolei jej zadaniem jest przeprowadzenie analizy stabilności rozwiązań opracowanego w trzech wariantach programu. Rzecz znamienna, że wśród podanego piśmiennictwa (53 pozycje) nie znajdujemy klasycznej już pozycji, a mianowicie G. W. Snedecora pt. *Statistical Methods. Applied to Experiment in Agriculture and Biology*, która została niedawno przetłumaczona i wydana w Zw. Radzieckim, nie może natomiast doczekać się opublikowania w jęz. polskim.

OWANIDZE I. A.: Sielskoje choziajstwo siewiernoj Rodezji (Rolnictwo północnej Rodezji). Moskwa 1963 Izd. Wost. Litier., s. 260.

Wykonana w Instytucie Afryki Akademii Nauk ZSRR monografia zawiera ogólny opis kraju i charakterystykę jego ekonomiki, a w szczególności rolnictwa, w tym władania ziemią i jej użytkowania, stosunków społeczno-politycznych afrykańskiej wsi oraz gospodarstw rolnych europejskich kolonizatorów. Publikacja zawiera bogatą bibliografię wykorzystanych źródeł i literaturę przedmiotu.

Pieriodowy opyt w sielskom choziajstwie (Przodująca praktyka w rolnictwie). Moskwa 1963 Izd. WPSz, i AON pri CK KPSS, s. 144.

Zbiór artykułów (7) wydanych pod auspicjami katedry Ekonomiki Rolnictwa Wyższej Szkoły Partyjnej przy KC KPZR, a opracowanych przez wykładowców tej oraz innych szkół partyjnych w sprawie: rezerw i możliwości obniżki kosztów własnych produkcji hodowlanej w ogóle oraz efektywności oborowej hodowli bydła, możliwości obniżki kosztów produkcji mleka, podniesienia rentowności hodowli owiec, metod oceny wartości pokarmowej i gospodarczej pasz w warunkach intensyfikacji hodowli, stosowania akordowo-premiowego systemu płac oraz postępowych form wynagradzania kierowniczych kadr w kołchozach.

Planification et volontariat dans les développements coopératifs (Planowanie i wolontaryzm w rozwoju spółdzielczości). Paris 1963 Mouton s. 422, Recherches Cooperatives III.

W serii „Badania z zakresu spółdzielczości” wydano materiały z XV Zjazdu, który odbył się w Paryżu w 1962 r. Wygłoszone tam wypowiedzi zgrupowano wg tematów w kilka rozdziałów, a mianowicie: Doświadczenia Francji w zakresie kredytu rolnego jako elementu kooperacji ekonomicznej i reglamentacji rynku zbożowego; doświadczenia krajów śródziemnomorskich, gdzie scharakteryzowano reformę rolną na tych obszarach; spółdzielczość na Sycylii, we Włoszech, w Tunisie i Izraelu. W grupie doświadczeń krajów socjalistycznych przytoczono materiały ze spółdzielczości rolniczej i kooperacji w Jugosławii oraz spółdzielczości rolniczo-handlowej w Polsce. Grupa dotycząca doświadczeń afrykańskich zawiera materiały z Senegalu, pld. Kamerunu oraz ocenia ogólną sytuację spółdzielni kredytowych i planowania rolnictwa na tym terenie. Ostatni, VI rozdział przynosi wypowiedzi w sprawie międzynarodowych zagadnień spółdzielczości. Podsumowania Sesji do-

konął H. Desroche (który również opracował całość), kładąc nacisk na konieczność dokładnego poznania realnej sytuacji i roli spółdzielczości, co eliminowałoby tym samym narosłe wokół niej „mity”.

SAMBERGS A.: Landbrukets kreditmarknad 1950—1962 (Rolniczy rynek kredytowy 1950—1962). Stockholm 1963 Svänback and Nymans, s. 53 Meddelande nr 4/1963.

Uzupełniony o 2 lata w stosunku do poprzedniego, przegląd (vide omówienie w nrze 1 z 1964 r. Zagadnień Ekonomiki Rolnej) rozwoju kredytu rolnego w Szwecji za lata 1950—1962. Podobnie jak w tamtym — tak i w tym opracowaniu dokonano analizy kształtowania się rozmaitych form kredytu rolnego udzielanego przez różne instytucje kredytowe w poszczególnych latach od 1950 r. w zestawieniu z latami 1945 i 1938. Wydawnictwo zaopatrzone w syntetyczne streszczenie w jęz. angielskim oraz w bogatą bibliografię fachową (sprawozdania bankowe, roczniki statystyczne, opracowania autorskie itp.).

SAZANSKIJ Ju. I.: Normирование труда в сельском хозяйстве (Normowanie pracy w rolnictwie). Moskwa 1964 Izd. „Ekonomika”, s. 168.

Wychodząc ze słusznego założenia, że prawidłowe sposoby mierzenia pracy każdego pracownika zatrudnionego w gospodarstwie rolnym, mają podstawowe znaczenie dla wynagradzania za pracę stosownie do jej ilości i jakości, autor, opierając się m. in. na materiałach Syberyjskiego Oddziału Wszeczziawzkowego Naukowo-Badawczego Instytutu Ekonomiki Rolnictwa oraz na innych materiałach teoretycznych i praktycznych — określa zasady technicznego normowania pracy w rolnictwie w ogóle oraz metody i sposoby jej normowania w produkcji roślinnej i zwierzęcej, w pracach ręcznych, zmechanizowanych i w transporcie. Rzecz przeznaczona m. in. dla ekonomistów, kierowników gospodarstw i pracowników instytucji nadrzędnych.

SULEJMIONOW B.: Agrarnyj wopros w Kazachstanie posledniej trieti XIX-naczata XX w. 1867—1907 gg. (Problem agrarny w Kazachstanie w ostatnim trzylecioleciu XIX i początkach XX w. 1867—1907 r.). Ałma-Ata 1963 Izd. Akad. Nauk Kazach. SSR, s. 412.

W monografii, wykonanej w Instytucie Historii, Archeologii i Etnografii Akademii Nauk Kazachskiej SRR, omówiono historię stosunków agrarnych, ustrój terytorialno-gospodarczy, kolonizację, politykę przesiedleńczą i rolna carskiej Rosji oraz skład społeczno-ekonomiczny osiedleńców. Z uwagi na szczegółowa charakterystykę historii rolnictwa, stosunków wodnych, hodowli, zbiorów pasz i ukształtowania się specyficznych stosunków społecznych — praca może się okazać przydatna tym wszystkim, którzy interesują się zagadnieniami współczesnego rolniczego zagospodarowania nowin („celinnych ziemieł”). Ponadto na uwagę zasługuje bogaty zestaw bibliograficzny wykorzystanych źródeł.

SZEDERKÉNYI H.: Az általános költségek tartalmi köre és elosztási módja az állami gazdaságokban (Treść, zakres i sposoby podziału kosztów ogólnych w państwowych gospodarstwach rolnych). Budapest 1963 Kiadja a Mezogaz. s. 71. Mezőgazdasági Üzemszervezési Kutató Intézet Közleményei 6.

Autor postuluje i uzasadnia konieczność bardziej dokładnego, niż to zazwyczaj jest stosowane w praktyce, podziału kosztów ogólnych na poszczególne, rzeczowo właściwe konta. Powoduje to wprawdzie zwiększenie ilości tych kont, niemniej jednak daje wzamian możliwość dokładniejszego księgowania poszczególnych rodzajów wydatków, a przez to bardziej precyzyjnego obliczania kosztów oraz opłacalności produkcji roślinnej i zwierzęcej, w nich zaś pojedynczych działów produkcji, a nawet artykułów.

Publikacja zawiera streszczenia w jęz. rosyjskim i niemieckim.

WOŁOWCZENKO I. P., KSENZ I. P.: Sowchoz „Pietrowskij” (Sowchoz „Pietrowski”). Moskwa 1963 Izd. Sielskochoz. Litier. Żurn. i Płak., s. 200.

Autorami rolniczo-ekonomicznej monografii przodującego sowchozu są: b. dyrektor, a obecnie minister rolnictwa ZSRR, I. P. Wołowczenko oraz obecny dyrektor, a poprzednio główny agronom I. P. Ksenz. W pracy podano wszechstronny przykład racjonalnego wykorzystania ziemi i umiejętnej organizacji pracy oraz bogatych doświadczeń konkretnego gospodarstwa, zastosowane metody i sposoby

gospodarowania, w szczególności w zakresie uprawy roli i roślin (przede wszystkim pszenicy, kukurydzy, grochu, jęczmienia, buraków cukrowych), podniesienia urodzajności gleb kolchozów włączonych do sowchozu. Oprócz zagadnień ściśle rolniczo-ekonomicznych omówiono także sprawy pracy i socjalno-kulturalne.

Woprosy racionalnoj organizacii i ekonomiki sielskochoziajstwiennowo proizvodstva (Zagadnienia racjonalnej organizacji i ekonomiki produkcji rolnej). Moskwa 1964 Izd. „*Ekonomika*”, s. 496.

Praca wykonana we Wszechzwiązkowym Naukowo-Badawczym Instytucie Ekonomiki Rolnictwa przy ścisłej współpracy z Instytutem Ekonomiki Akademii Nauk ZSRR oraz innych placówek naukowych, a wydana pod auspicjami Ministerstwa Rolnictwa ZSRR i z przedmową ministra, który zaleca stosować jak najszerszej zawarte w pracy porady metodyczne. Podaje ona bowiem twórcze uogólnienia tak badań teoretycznych jak i doświadczeń praktycznych w zakresie: organizacji i ekonomiki przedsiębiorstw rolnych a w szczególności racjonalnego rozmieszczenia i pogłębiania specjalizacji w rolnictwie, ustalania optymalnej wielkości gospodarstw oraz ich poszczególnych działów, określania ekonomicznej efektywności nakładów, wdrażania rozrachunku gospodarczego, obliczania kosztów własnych produkcji, racjonalnej organizacji pracy i podnoszenia jej wydajności m. in. w drodze postępu technicznego oraz przy pomocy bodźców materialnego zainteresowania.

YANG W. Y.: Farm development in Japan (Rozwój gospodarstw rolnych w Japonii). Rome 1962 FAO, s. 76, FAO Agricultural Development Paper No 76.

Autor, który — począwszy od 1956 r. — trzykrotnie przebywał w Japonii, mógł naocznie stwierdzić znaczny rozwój rolnictwa japońskiego w tym czasie. Dotyczy to zarówno wydajności z hektara jak i mechanizacji, ulepszeń technicznych oraz poziomu życia na wsi. Zdaniem autora, rolnictwo japońskie przewyższa poziomem inne kraje azjatyckie i może służyć za swego rodzaju wzór. Stąd wypłynęła potrzeba zreferowania całokształtu tego zagadnienia ujętego w następujące, główne problemy: ogólna charakterystyka gospodarstwa rolnego, a m. in. wielkość gospodarstw i pól, własność oraz sytuacja ekonomiczna, postęp techniczny i wzrost produkcji, typy gospodarstw, maksymalizacja dochodów i możliwości zastosowania metod japońskich w innych krajach Azji.